

Hur går det för länet?

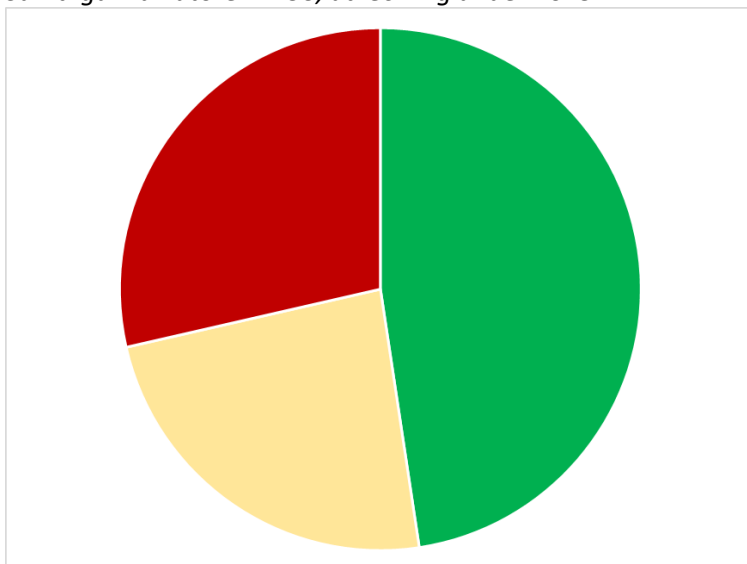
Uppföljning av regionala utvecklingsstrategins
indikatorer 2023

1 Uppföljning av Regionala utvecklingsstrategin

Den regionala utvecklingsstrategins olika delmål följs upp med hjälp av ett antal indikatorer. Varje delområde har sju indikatorer som följs upp årligen. För att skapa en sammanhållen bild kan samtliga indikatorer räknas samman för att se hur stor andel av dem som utvecklas positivt. Det görs ingen viktning mellan de olika indikatorerna.

Vid den aktuella uppföljningen **utvecklas knappt hälften av indikatorerna positivt**. Som en sammanvägd bedömning har vi satt status "gul" för den samlade utvecklingen under senaste året. Till störst del beror detta på att flera indikatorer inom målområdet "Ett nyskapande Västmanland" har haft en negativ utveckling under året.

Samtliga indikatorer i RUS, utveckling under 2023

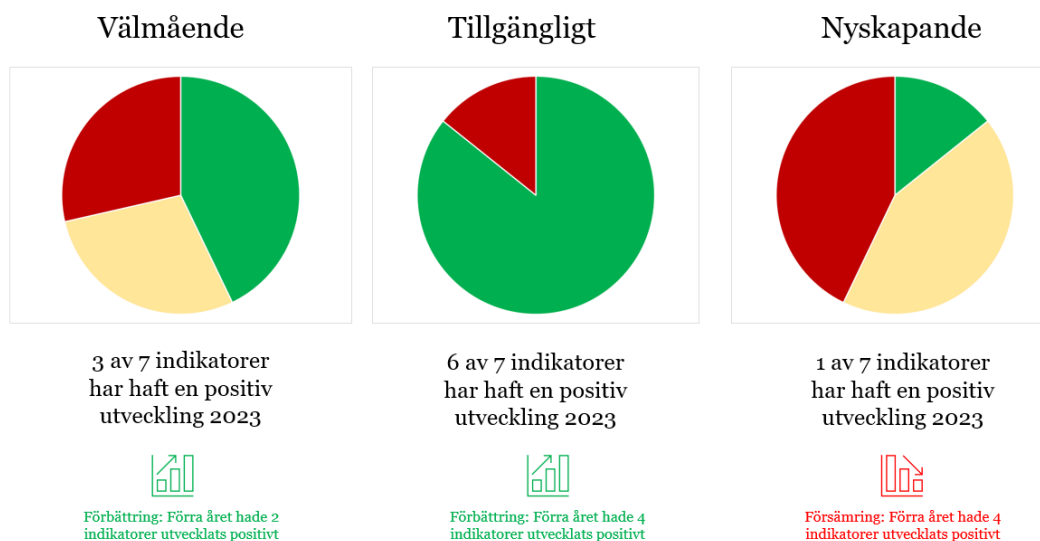
1.1 Utveckling för de tre målområdena

Om vi tittar på den tre målområdena så skiljer sig utvecklingen ganska tydligt åt. Som redan nämnts har utvecklingen inom "Ett nyskapande Västmanland" varit negativ, endast en av de sju indikatorerna har utvecklats positivt. Det är en tydlig försämring sedan föregående uppföljning, då fyra indikatorer hade en gynnsam utveckling.

Inom "Ett tillgängligt Västmanland" ser utvecklingen betydligt gynnsammare ut, sex av sju indikatorer har haft en positiv utveckling under året. Det är en förbättring jämfört med den förra uppföljningen, då fyra indikatorer hade utvecklats positivt.

Inom målområdet "Ett välmående Västmanland" är läget förbättrat jämfört med tidigare, tre av sju indikatorer utvecklas positivt. Vid föregående uppföljning var det två indikatorer.

Indikatorernas utveckling för de tre målområdena

I detta PM kommenteras de ingående nyckeltalen något utförligare för respektive målområde. Sedan tidigare finns även möjlighet att följa utvecklingen på regionens webbplats regionvastmanland.se/livskraftigtvastmanland

1.2 Ett välmående Västmanland

Tre av indikatorerna har utvecklats positivt under året. I samband med årets uppföljning kan vi använda nya resultat från undersökningarna Liv och hälsa (2022) och Liv och hälsa ung (2023) för flera av indikatorerna. Liv och hälsa för vuxna genomförs vart femte år och Liv och hälsa ung vart tredje år.

- Minska andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll
- Öka andelen vuxna som anger att deras hälsa är bra
- Ökad trygghet

- Öka tilliten i samhället
- Ökad tillgänglighet till hälso-och sjukvården

- Öka andelen barn som anger att deras hälsa är bra
- Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner

Andelen **barn i ekonomiskt utsatta hushåll** minskade år 2021, till 10% av barn och unga i åldern 0-19 år. Det är en procentenhet högre än riksgenomsnittet. Andelen har minskat i alla länets kommuner, med undantag för Fagersta, där andelen steg till 15%. Tillsammans med Norberg (17%) är det de högsta andelarna i länet. Sala har lägst andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll, drygt 7%.

Andelen **vuxna som anger att deras hälsa** är bra motsvarar 70% i den senaste Liv och hälsaundersökningen. Det är en ökning med två procentenheter jämfört med mätningen år 2017. Andelen har ökat i samtliga kommuner, undantaget Sala – där andelen sjönk med ett par procentenheter. Bland män i länet är andelen oförändrad, 71%. Bland kvinnor har andelen som anger att deras hälsa är bra ökat till 67% jämfört med 65% år 2017.

Bland **barn och unga** ser utvecklingen annorlunda ut. Bland pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet har utvecklingen varit positiv, 75% anger god hälsa, en ökning med två procentenheter jämfört med år 2020 men en nedgång med åtta procentenheter jämfört med år 2017. Andelen flickor i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet som svarat att deras hälsa är bra motsvarar 55% år 2023, jämfört med 56% år 2020 och 63% år 2017. Mellan de två senaste mätningarna är utvecklingen alltså relativt oförändrad men på lite längre sikt, jämfört med år 2017, är nedgången relativt stor.

Tryggheten bland vuxna bedöms ha utvecklats positivt, då vi jämför Liv och hälsa år 2022 med den nationella trygghetsundersökningen från år 2020, från 34% till 30% av de tillfrågade som svarar att de ibland eller ofta avstår från att gå ut på grund av rädsla. Andelen som känner sig trygga i sitt eget bostadsområde är i princip oförändrat mellan de två mätningarna.

Andelen **elever som känner sig trygga i skolan** är i princip har förändrats något mellan Liv och hälsa ung 2023 och 2020. 40% av flickorna (1 procentenhet lägre än

2020) och 63% av pojkarna (5 procentenheter högre än 2020) känner sig trygga i skolan. På kommunnivå sträcker sig värdena mellan 41% (Sala) till 58% (Skinnskatteberg).

Tilliten hos vuxna till andra människor har ökat på aggregerad länsnivå. Statusen för nyckeltalet har dock satts till oförändrad, då andelen med tillit till andra har minskat bland barn och unga. Det är den högsta noteringen bland vuxna sedan år 2015. Totalt är det 72% av de vuxna som tycker att det i allmänhet går att lita på de flesta människor. Inom länet finns naturligtvis skillnader, högst nivå har Sala och Norberg, med 74 respektive 73 procent. Lägst ligger Köping och Skinnskatteberg, med 64 respektive 65 procent.

Bland barn och unga har tilliten till andra sjunkit till att 35% av de tillfrågade i skolår 9 och gymnasiet år 2 upplever att man i allmänhet kan lita på de flesta människor. Det är minskning från 46% år 2020. Pojkar upplever detta i högre grad än flickor, 42% respektive 29%.

Indikatorn för **väntetider till vården** har bedömts vara oförändrad på övergripande nivå. Indikatorn rymmer fem olika mått för väntetider. Den aktuella mätningen avser första halvåret 2023 (jämfört med första halvåret 2022 såväl som helåret 2022).

• Medicinsk bedömning inom tre dagar, primärvård	80%	↘	-R
• Planerad specialiserad vård, första besök	82%	↗	+R
• Planerad specialiserad vård, operation/åtgärd	69%	→	+R
• Särskild satsning BUP <30 dagar, första besök	56%	↗	≈R
• Särskild satsning BUP <30 dagar, behandling	49%	↘	-R

Pil anger utveckling sedan år 2022

-R Västmanland lägre andel än riket,

+R Riket högre andel än Västmanland,

≈R Liknande nivå i Västmanland och riket

I korthet kan vi alltså se att andelen som får medicinsk bedömning hos primärvården inom tre dagar har sjunkit, andelen som får första besök inom specialistvård har ökat och andelen som får operation/åtgärd är i princip oförändrat.

Inom barn- och ungdomspsykiatri har andelen som får sitt första besök inom 30 dagar ökat, medan andelen som får behandling har minskat.

I Boverkets senaste enkät angav endast tre kommuner att de har **balans på bostadsmarknaden** i kommunen som helhet, Köping Arboga och Skinnskatteberg. Bland övriga är bedömningen således att det råder obalans. Problemet är störst i de centrala delarna av kommunen och där har även Köping angett obalans.

1.3 Ett tillgängligt Västmanland

Sex av indikatorerna har utvecklats positivt under året. **Kollektivtrafikens marknadsandel** har stigit igen efter pandemin och är i det närmaste uppe på nivån man hade innan utbrottet, 15%. Utvecklingen är i linje med riksgenomsnittet (Stockholm exkluderat).

- Öka kollektivtrafikens marknadsandel
- Öka frakterna via Mälarderhamnarna Köping och Västerås
- Öka tillgängligheten till värdefulla natur- och kulturmiljöer
- Öka deltagandet i kultur- och fritidsaktiviteter i hela länet
- Öka produktionen av livsmedel
- Öka produktionen av fossilfri och förnybar energi

- Hela Västmanland ska ha tillgång till snabbt bredband

Frakterna via Mälarderhamnarna ökade även under 2022, främst i Västerås men även Köping hade en uppgång. Totalt hanterades 3 miljoner ton gods.

Tillgängligheten till natur- och kulturmiljöer mäts genom utvecklingen av antalet naturreservat, kulturreservat och nationalparker. Under 2023 tillkom ytterligare fem nya naturreservat.

Deltagandet i kultur- och fritidsaktiviteter mäts genom besökare till Västmanlands läns museum, Västmanlands teater, Västmanlandsmusiken samt deltagare i hemslöjdsaktiviteter. Under 2022 var antalet besökare/deltagare drygt 188 000 personer, vilket var en ökning med drygt 50% jämfört med år 2021. Den stora ökningen beror såklart till del på att publiksiffrorna under både 2020 och 2021 sjönk kraftigt till följd av pandemin.

Utvecklingen av **livsmedelsproduktionen** mäts som en indexserie med start år 2010, där olika grödor respektive djur följs upp. Statistiken från Jordbruksverket är till viss del ofullständig mellan olika tillfällena, men det senaste tillfället mätte vi utvecklingen för nöt, lamm, gris och höns och kan notera en uppgång med 30%. Mätt i antal djur ökade lamm och höns under 2022 medan nöt och gris minskade. Grisbeståndet i länet uppgick till ca 47 000. Det är svårt att få fram tillförlitliga siffror över hur grisbeståndet fördelas i länet, men en uppskattning är att 75% av det finns i Västerås, Köping och Sala. Övriga kommuner särredovisas inte i statistiken, vilket indikerar att uppgifterna inte finns tillgängliga eller inte får redovisas av sekretesskäl.

Produktionen av **förnybar energi** fortsätter att öka. Den installerade effekten av nätverksanslutna solcellsanläggningar motsvarade 244 Watt per person i länet. Det var en ökning jämfört med 2021 och länet ligger över riksgenomsnittet. I Västmanland ökade utbyggnaden mest i Skinnskatteberg och Kungsör, mätt som effekt per person. I absoluta tal låg Arboga högst, med 361 Watt per person.

Produktionen av **biogas** ökade 9% under 2021. Ny statistik presenteras i oktober 2023 avseende helåret 2022, så det aktuella mätvärdet kommer alltså snart att uppdateras.

Målet om **bredbandsutbyggnad** där det enda som inte bedöms vara positivt under året, främst utifrån hur det är formulerat. Under året har utbyggnaden inneburit att totalt har 97% av hushållen och 91% av arbetsställen tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten.

1.4 Ett nyskapande Västmanland

Endast en av indikatorerna har utvecklats positivt under året. Trots det kärvare ekonomiska läget har **sysselsättningen fortsatt att öka under år 2022**.

Sysselsättningsgraden har ökat för både kvinnor och män och uppgår till 78% respektive 81%. Ökningarna motsvarar ungefär en procentenhet och avser befolkningen 20-64 år.

Översikt av indikatorerna inom Ett nyskapande Västmanland efter status 2023

	• Öka andelen sysselsatta av befolkningen 20-64 år
	• Öka antalet exporterande företag • Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan • God ekonomiskt utveckling
	• Fler företag och organisationer hittar rätt kompetens • Öka andelen elever som fullföljer studier med godkända resultat • Förbättrat företagsklimat

Antalet **exportföretag** sjönk relativt kraftigt år 2022 i både Västmanland och nationellt, värt att ha i åtanke är att vi såg en kraftig uppgång år 2021 efter den nedgång som pandemin innebar.

Den **regionala förnyelseförmågan** mäts via ett sammanvägt index som tas fram av Reglab vart annat år. Det senaste indexet avser år 2021 och var i princip oförändrat jämfört med år 2019.

Den **ekonomiska utvecklingen** mäts som den årliga tillväxten av bruttoregionprodukt, BRP. I Västmanland ökade BRP under år 2021 med knappt två procent. Vår bedömning är ändå att det ger status gul, då länet ligger relativt lågt jämfört med riksgenomsnittet och i en jämförelse med övriga län (17:e plats) samt att förändringen år 2021 görs mot pandemiåret 2020.

Att hitta **rätt kompetens vid rekrytering** har blivit ett allt större problem, för både privata och offentliga arbetsgivare. Sedan år 2020 är det framför allt den ökade andelen inom privat sektor som är värd att notera. Vid mätningarna år 2022 (medelvärde för helåret, en mätning i juni och en i december) upplevde 40% av de privata arbetsgivarna svårigheter vid rekrytering och har därmed närmat sig nivån för det offentliga, som ligger runt 50% sedan mitten av 2010-talet. Den första mätningen år 2023 i juni indikerar dock en liten nedgång bland privata arbetsgivare, vilket alltså är positivt.

Andelen **elever som är behöriga till gymnasieskolan** minskade år 2022 och uppgick till 82%. Det var en nedgång med ca två procentenheter på länsnivå. I riket var andelen 85%. Inom länet finns stora skillnader, lägst andel fanns i Kungsör, 72%

och högst i Hallstahammar, 85%. Bland flickor i länet var 85% behöriga till gymnasiet och bland pojkar var andelen 81%.

68% av eleverna på gymnasiet hade tagit **examen inom tre år** i Västmanland. Det var en uppgång jämfört med tidigare år men fortfarande relativt lågt i jämförelse med riksgenomsnittet på 75%.

Företagsklimatet i länet visar på ett sammanfattande omdöme som ligger under nivån för "positivt" i Svenskt Näringslivs årliga undersökning. Här finns det självfallet stora skillnader mellan enskilda kommuner. Bland dem som utmärkt sig positivt de senaste åren finns Kungsör, Hallstahammar och Surahammar som alla ligger över eller omkring nivån för att uppfattas positivt (ett värde runt 4 på en sexgradig skala). Några av länets kommuner återfinns fortfarande längst ner på den kommunranking som tas fram i samband med undersökningen.

Ytterligare information och kontaktuppgifter:

Magnus Forslund, analytiker
Regionala utvecklingsförvaltningen, staben
0790-61 12 10
magnus.forslund@regionvastmanland.se

Uppföljningen av indikatorerna görs kontinuerligt, aktualitet för den här revideringen 2023-09-18.